

IV. SINIF ÇEEİ BÖLÜMÜ SOSYAL GÜVENLİK TEORİSİ DERSİ

Konu:Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Gelişim Dinamikleri

Prof.Dr. Şenay GÖKBAYRAK

senay.gokbayrak@politics.ankara.edu.tr

Modern Anlamda İlk Sosyal Güvenlik Sistemleri

- Sosyal Sigorta Modeli
- Bismark Dönemi Almanyası'na özgü koşullarda ortaya çıkış
- Hak temelli tanımlama
- Kapsamın öncelikle belirli çalışan gruplarıyla sınırlı tutularak ilerleyen süreçte genişlemesi

Sosyal Sigorta Modeli

- Katılım zorunlu
- Çalışmaya dayalı koruma anlayışı
- Çalışma statüsüne göre koruma ve toplumsal statünün korunarak geleceğe aktarılması
- Çalışan ve işveren katkılarıyla finansman
- Süreç içerisinde devletin finansmana katkısı
- Katkı-karşılık ilişkisi

II Dünya Savaşı Arasında Sosyal Güvenlik Sistemleri

- Sosyal sigorta modelinin yaygınlaşması
- 1929 Büyük Bunalım
- Artan işsizlik ve güvencesizlik karşısında yeni arayışlar
- Bekçi devlet anlayışından refah devleti anlayışına geçiş

II.Dünya Savaşı Sonrası Refah Devleti Dönemi

- Keyneysen iktisat politikaları ve talep istikrarı
- Savaş sonrası sosyal yapının iyileştirilme ihtiyacı
- Liberal demokrasinin meşruiyet ve güçlendirilme ihtiyacı
- Refah devleti temelinde sosyal güvenlik sistemlerinin koruma sağladığı riskler ve kişiler açısından kapsamının genişlemesi

Evrensel Model

- Sosyal korumanın genişleyerek değişen yapısına uygun yeni bir sosyal güvenlik modelinin ortaya çıkışı
- Vatandaşlığa dayalı kapsam
- Vergilerle finansman
- Cömert sosyal güvenlik karşılıkları
- Gelirin yeniden dağılım aracılığıyla toplumsal adaleti arayışları

Altın Çağ Dönemi

- 1960'lı ve 1970'li yıllarda sosyal güvenlik sistemlerinin kapsam genişlemesinin sürmesi
- Tam istihdam ve refah dönemi
- Sosyal güvenlik sistemlerinin gelişmiş toplumlarda kurumsallaşmasını tamamlaması
- Gelişmekte olan ülkelerde kapsam sorununun sürmesi

Karma Sosyal Güvenlik Modeli

- Toplumsal ve meslek esaslı koruma
- Vergilerle finanse edilen vatandaş odaklı asgari sosyal koruma
- İkinci adım olarak meslek esaslı sosyal sigortalarla finansman
- Yoksullukla mücadele bağlamında primsiz sosyal yardım sistemlerinin gelişimi
- Devlet gözetiminde sosyal güvenliğin yaygınlaşması

Küreselleşme ve Neo-Liberal Dönemin Refah Devleti Anlayışı

- 1970’li yılların sonu ekonomik kriz
- Kriz sonrası değişen ekonomi ve sosyal politikalar
- Üretim ve emek süreçlerinde dönüşüm
- Değişen ekonomik ve sosyal koşullar karşısında sosyal güvenliğin krizi

Refah Devleti Reformları

- Değişen paradigma karşısında refah devletlerinde reform ihtiyacı
- Sosyal güvenlik sistemlerinin finansal sürdürülebilirliği
 - Demografik yapının değişimi
 - İşgücü piyasalarında yaşanan dönüşüm
 - Küresel piyasalar ve rekabet sorunları
 - Bölgesel ve küresel yönetim mekanizmaları

Reformların İçeriği

- Aktif Vatandaşlık nosyonu
- Çalışma esaslı sosyal koruma
- Refah karması (Devlet, piyasa, aile)
- Sosyal korumanın erezyonu

Refah Devleti Reformlarının Sonuçları

- Sosyal güvenlik sistemlerine erişim sorunu
- Finansal sürdürülebilirlik karşısında sosyal sorunlar
- Sosyal dışlanma ve yoksullukla artış
- İşsizlik ve güvencesizlik karşısında ortaya çıkan kısır döngü

Gelişmekte Olan Ülkelerde Sosyal Güvenlik

- Küresel gelir dağılımı adaleti ?
- Artan sosyal koruma ihtiyacı karşısında yeterli sosyal güvenlik sistemlerinin ortaya çıkamaması
- Sosyal güvenliğin sınırlı biçimlerinin en ihtiyaç halinde olanlara sunumu
- Sosyal koruma tabanları yaklaşımı

Sonuç

- Artan ve değişen ihtiyaçlara uygun bölüşüm ilişkilerine odaklanan geniş ve derin bir sosyal güvenlik anlayışı ve uygulamalarına olan acil gereksinim

Temel Kaynak

- Güzel Ali; Okur Ali Rıza; Canikliođlu Nurşen, (2020), Sosyal Güvenlik Hukuku, Yetkin Yayıncılık, İlgili Bölümler.
- Gökbayrak, Şenay. (2015), “New Social Protection in Turkey: Reductive or Reproductive of Inequality”, in Employment and Equity (eds: Berrin Ceylan-Ataman and Risa L. Lieberwitz), ILO Publications: 79-94.
- Gökbayrak, Şenay. (2010), Refah Devletinin Dönüşümü ve Özel Emeklilik Programları, Siyasal Kitabevi Yayınları

Ayrıntılı sorularınız için

senay.gokbayrak@politics.ankara.edu.tr